

SAARE MAAVANEM

KORRALDUS

Kuressaare

20.12.2013 nr 1-1/2013/530

Saare maakonnaplaneeringu tuuleenergeetika teemaplaneeringu kehtestamine

Saare maavanema 21.09.2009 korraldusega nr 814 algatati Saare maakonnaplaneeringu tuuleenergeetika teemaplaneering. Teemaplaneeringu koostamise käigus analüüsiti strateegilisel tasandil tuuleenergeetika arendamise võimalusi Lääne-Eestis. Selleks viidi neljas maakonnas - Saare, Hiiu, Lääne ja Pärnu - läbi samaaegne planeeringuprotsess. Avaliku planeeringuprotsessi ja kaalutlemise käigus selgitati välja maa-alad - elektrituulikute arenduspiirkonnad ja arendusalad, kuhu edasiste täpsemate planeeringute realiseerimisel on eeldatavasti võimalik elektrituulikute püstitamiseks. Planeering annab kogu maakonna territooriumi ulatuses informatsiooni ruumipunktide tõenäolise sobilikkuse või mittesobilikkuse kohta elektrituulikute püstitamiseks. Planeeringuga on kokku lepitud tuuleenergeetika ruumilise arengu põhimõtted. Teemaplaneeringu lisana on toodud planeeringu elluviimise võimalused lähtudes võimalikest kompensatsioonimehhanismidest kohalikele kogukonnale. Teemaplaneeringus elektrituulikute arenduspiirkonnaks määratud alade näol on tegemist ka planeerimisseaduse §29² kohaste olulise ruumilise mõjuga objektide asukohtadega. Vabariigi Valitsuse 15.07.2003 määruse nr 198 "Olulise ruumilise mõjuga objektide nimekiri" kohaselt loetakse olulise ruumilise mõjuga objektiks rohkem kui 5 tuulikuga tuuleelektrijaam koguvõimsusega üle 7,5 MW. Vastavalt planeerimisseaduse § 7 lg 2 p 1 täpsustab ja täiendab teemaplaneering kehtivat Saare maakonnaplaneeringut.

Teemaplaneeringu on kooskõlastanud maakonna kohalikud omavalitsused, Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, Keskkonnaamet, Maa-amet, Terviseamet, Kaitseministeerium ja Siseministeerium.

Teemaplaneeringule on teostatud keskkonnamõju strateegiline hindamine. Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne kiideti heaks Keskkonnaameti 29.11.2012 kirjaga nr 6-8/12/26197-2. KSH eesmärgiks oli selgitada, kirjeldada ja hinnata planeeringu elluviimisega kaasnevat olulist keskkonnamõju ja peamisi alternatiivseid meetmeid, tegevusi ja ülesandeid, arvestades planeeringu eesmärke ja käsitletavat territooriumi. KSH aruanne käsitles maakonnaplaneeringu täpsusastmele vastavuses kõiki aspekte, mida teemaplaneeringu koostamisel arvesse oli võetud.

Asjaolud ja mõjud, millest planeeringu koostamisel lähtuti, on järgmised:

- 1) Tuuleenergia kui keskkonnasõbraliku energia kasutamine on globaalses ja üleriigilises kontekstis üldjuhul keskkonnasõbralikum kui fossiilsete kütuste kasutamine. Tuuleenergia globaalne ja ka üleriigiline positiivne keskkonnamõju jääb kohapeal tihtipeale „kasuna“

- tunnetamata, kuid vaatamata sellele see siiski eksisteerib ja seda tuleb ka kohalike otsuste tegemisel arvestada.
- 2) Sotsiaalmajanduslik aspekt. Tuulikuparkide arendamine mõjutab nii piirkonna kui kogu riigi majanduselu. Tuuleenergia tootmine annab teatava impulsi üldise majanduskliima parandamiseks. Tuulikuparkide arendamine toob kaasa infrastruktuuri arendamise. Mõju teedele on positiivne, kuna tuulikute ehituse ning hilisema hoolduse jaoks on vajalik rajada juurdepääsuteed tuulikuteni. Samuti kaasneb tuuleenergeetika arendamisega elektrivõrgu arendamine, mis Lääne-Eesti kontekstis ei oleks ainuüksi piirkondlikul tarbimisel baseerudes majanduslikult põhjendatud ja jääks tõenäoliselt suures osas tegemata.
  - 3) Töökohad. Tuuleparkide rajamisel tekkivad kohapealsed töökohad on seotud tuulikute transpordiga, püstitamise, hooldusega ning haldamisega. Üldjuhul on tegemist kõrget kvalifikatsiooni nõudvate, kuid seetõttu ka hästi või väga hästi tasustavate töökohtadega. Sisuliselt on tegemist kõrgtehnoloogilise tootmisettevõttega, mis edendab ja ergutab ka muud majanduskeskkonda.
  - 4) Tuulikupargi maa-ala kasutamine. Senist sihtotstarbejärgset kasutust maatulundusmaana tuulikupargi rajamine ei kitsenda. Kavandatava tuulikupargi ala ei piirata aia või muu tõkkega ja seda on soovi korral võimalik ka edaspidi avalikus kasutuses külastada. Tuulikuparkideks planeeritud piirkonnas võib olla piiratud lähialade maade kasutusele võtmine/arendamine elamumaana aladel, kus müra ületab 40(45) dB(A).
  - 5) Maa ja kinnisvara väärtus. Põllumajandusliku maatulundus- või tootmismaa ning metsamaa majanduslikku väärtust tuulikute lähedus oluliselt ei mõjuta – maa-ala saab lisafunktsiooni säilitades samal ajal ka oma senise funktsiooni haritava maana või metsamaana. Tuulikupargi alale jääva põllumajandusliku- ja metsamaa kasutamisest saadav rahaline tulu võib suureneada, kuna samaaegselt tuuleenergia tootmisega on võimalik ka maa-ala põllumajanduslik ja metsanduslik kasutus.
  - 6) Tulu maaomanikule. Tuulikuparkide rajamine saab toimuda vaid maaomaniku nõusolekul. Tuulikuparkide arendamisel enamasti kas ostetakse tuulikupargi arendaja poolt seniselt maaomanikult kasutada soovitav maa või sõlmitakse pika-ajaline rendileping vms. Mistahes juhul on maa omanik majandusliku kasu saajaks nõustudes tehinguga vaid juhul, kui ta peab tasu piisavaks.
  - 7) Turism ja puhkus. Senised kogemused ja uuringud näitavad, et tuulikute rajamine ei avalda otsesest mõju vabas õhus puhkamise ja turismi võimalustele. Mõju võib kaasneada vaid müra leviku ning visuaalse maastikupildi muutumisega otseselt puhkekoahas või turismisihtkohas.
  - 8) Kompensatsioon kohalike kogukonnale. Tuuleenergia arendused võivad kaasa tuua märkimisväärsed hüvesid – rahalisi, keskkonnavalaseid ja sotsiaalseid. Samal ajal kaasnevad nendega ka eeskätt lokaalsel tasandil mõjud, millest kõige selgemini tajutav piirkonna elanike jaoks on maastikule avalduv visuaalne mõju ning ka müra. Seetõttu on vajalik, et mistahes viisil toimivate toetusskeemide kaudu oleks üheks tuuleenergeetika tootmisel kasu saavaks osapooleks kohalik elanikkond ja/või kohalik omavalitsus. Teemaplaneeringuga pakutakse välja kompensatsioonimehhanisme, mis võivad olla, kas kokkulepped projektide kaupa või vabatahtlik koostöö Arendaja/Tootja ja kohaliku omavalitsuse poolt initsieeritud MTÜ vahel.
  - 9) Elamumaa. Planeeringu koostamise käigus arvestati elamute paiknemisega piirkonnas. Tuginedes eelkõige omavalitsuste kaalutusotsustele, arvestati tuulikuparkide alaks sobiva ala määratlemisel vähemalt 1000 m vahemaaga elamute ja potentsiaalse tuulikupargi vahel. Vahemaade määratlemisel arvestati võimalike tuulikupargist lähtuvate mõjudega (võimalik müra levik, visuaalne aspekt, terviseriskid, elanikkonna seisukohad jms).
  - 10) Miljööväärtus. Planeeringulahenduse elluviimisega ei kaasne tõenäoliselt olulist mõju miljøöväärtuslikele aladele, kuivõrd asustusala ja elamud koos 1000 – 2000 m puhvriga on arvatud tõenäoliselt ebasobivate alade hulka.
  - 11) Muinsuskaitse ja pärandkultuur. Planeeringulahenduse kohaselt on mälestised koos kaitsevööndiga ning pärandkultuuri objektid arvatud täiendavat tähelepanu vajavate alade hulka. Edaspidise elektrituulikute rajamiseks vajalike planeeringute jm koostamisel tuleb teha koostööd Muinsuskaitseametiga ning lähtuda muinsuskaitseadusega kehtestatud

- tingimustest. Sealjuures tuleb mälestiste ja nende kaitsevöönditega arvestada ka juhul, kui need ei asu otseselt planeeringualal.
- 12) Kalmistud. Planeeringu koostamisel teostatud sobivusanalüüsil määratleti kalmistud koos 500 meetrise puhvertsooniga elektrituulikute ehitamiseks tõenäoliselt ebasobivaks alaks.
  - 13) Väärtuslikud maastikud. Kuna väärtuslikud maastikud võivad oma iseloomult olla väga erinevad ja kanda erinevaid eesmärke, siis osadel juhtudel on võimalik tuuleenergeetika planeerimine maastikega samale alale ja nende lähedusse, kuid selle eelduseks on põhjalik (visuaalse) mõju hindamine. Koostatud planeeringulahenduse kohaselt ei ole elektrituulikute rajamine väärtuslikule maastikule (esteetiline ja puhkeväärtuslik maastik) ja pärandkultuuri objektidele üldjuhul lubatud.
  - 14) Elektrituulikute visuaalne mõju. Elektrituulik suuremõõtmelise ja liikuva objektina võib osutuda maastikus domineerivaks elemendiks. Oluline on analüüsida tuulikute rajamisega kaasneva võivaid visuaalseid mõjusid iga arendusala ja –piirkonna puhul eraldi, edaspidise detailsema planeerimistegevuse käigus.
  - 15) Müra. Tuulikute paigutamiseks tõenäoliselt ebasobivateks aladeks määratleti elamud ja elamualad koos neid ümbritseva puhveralaga, kuhu võib ulatuda 40 dB müratase.
  - 16) Vibratsioon. Elektrituuliku poolt tekitatava vibratsiooni mõju ümbruskonnale sisuliselt puudub. Vibratsioon ei teki ega kandu edasi väljaspool tuuliku vundamenti.
  - 17) Varjutamine. Tuulikute asetus tuleb valida selliselt, et tuulikute rajamisel ei kaasne kavandatava tuulikute töötamisega lähimate eluhoonete alal varjutamist, mille summaarne kestus ühe kalendriaasta jooksul ületaks arenenud riikides soovitatavat maksimaalset 30 tundi (v.a. kokkuleppel maaomanikega).
  - 18) Elektromagnetlained. Tuulikute poolt tekitatud elektromagnetlainete mõjutusi on tugevalt piiratud - torn ja labad on sihvakad ja kumerad, seetõttu nad pigem hajutavad kui takistavad ja peegeldavad laineid. Vaatamata sellele, et tänapäevaste elektrituulikute mõjutused on väga tühised, ei ole neid täielikult elimineeritud. Mõjutusi saab minimiseerida ja elimineerida kasutades spetsiaalsete lahenduste kombinatsioonidega ja turbiinide õige asetusega.
  - 19) Taimkate ja roheline võrgustik. Planeeritavas mahus tuulikuparkide heatasemeline rajamine (st soovitusi arvestavate edasiste planeeringute koostamine, ehitamine, eksploatatsioon ja utiliseerimine) ei too kaasa ülemäärast negatiivset mõju rohevõrgustikule ega laiemalt taimestikule nii üksiku tuulikupargi kontekstis ega ka kumuleeruvalt paljude tuulikuparkide kontekstis.
  - 20) Loomastikule üldiselt (v.a. linnud ja nahkhiired) ei ole tuuleenergeetika arendamine hea asukohavaliku (tundlikele aladele tuulikuid ei planeerita, mida ka teemaplaneering järgib), planeeringulahenduse ja ehitustehniliste võtete kasutamisel olulise negatiivse mõjuga tegevus.
  - 21) Linnustik. Tuulikuparkide rajamisel eksisteerib mõningane negatiivne mõju linnustikule, mida ei saa täielikult ära hoida. Edasiste detailsemate tuulikupargiplaneeringute koostamisel tuleb leida meetmeid negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks, kuid nende realiseerimine on lubatav ka mõningase negatiivse mõju esinemisel, kuid loomulikult ei tohi sealjuures esineda vastuolu looduskaitseadusega.
  - 22) Nahkhiired. Lindude kõrval teiseks oluliseks loomarühmaks, keda tuuleenergeetika arendamine oluliselt mõjutada võib, on nahkhiired. Planeeringuga kavandatud arendusaladele on suurte tuuleturbiinide püstitamise tõenäoliselt nahkhiirtele ja nende elupaikadele väikese negatiivse mõjuga või ilma negatiivse mõjuta tegevus.
  - 23) Kaitstavad loodusobjektid on üldjuhul tuuleenergeetika arendamiseks ebasobivad piirkonnad. Kaitstavate loodusobjektide territooriumilt väljapool tuuleenergeetika arendamine ei ole enamasti olulise mõjuga (erandiks võivad olla linnustiku ja käsitiivaliste kaitsega seotud alad).
  - 24) Natura 2000 võrgustiku alad asuvad enamasti määratud arenduspiirkondadest väljas. Piirkondade edasisel arendamisel on tähtis silmas pidada, et võimalik negatiivne mõju võib esineda eeskätt linnualadele ja seda ka juhul kui alad omavahel ei kattu. Loodusalade puhul on mõju tõenäoline eeskätt juhul kui tuulikud on planeeritud Natura loodusala peale. Mõlemal nimetatud juhul on vajalik mõju täpsustada Natura hindamise vormis.

- 25) Pinnaveele ega maapinnalähedasele põhjaveele/pinnaseveele elektrituulikud (asjatundliku täpsema planeerimise ja projekteerimise korral) negatiivset mõju ei avalda.
- 26) Geoloogilised tingimused on seoses tuuleenergeetikaga asjakohased eeskätt ehituslike tingimuste (ehitusgeoloogia), maavarade esinemise ning pinnasereostuse riski aspektist. Põhimõtteliselt on elektrituulikute vundamente insenertehniliselt võimalik rajada praktiliselt igasugustesse ehitusgeoloogilistesse tingimustesse, kuid mida keerukamad on tingimused, seda keerukamaks ja kallimaks vundament kujuneb, mistõttu seab piirangu majanduslik tasuvusanalüüs.
- 27) Teed ja liiklusohutus. Elektrituulikute tootjate poolsete transpordinõuete järgimise korral on tagatud nii ohutus, teede optimaalne kasutus kõigile teekasutajatele ja keskkonnaküsimused. Loomulikult tuleb edasiste täpsemate planeeringute ja projekteerimise käigus leida konkreetsed antud juhul sobivad lahendused.
- 28) Riigikaitse. Tuulikuparkide arendamisel on riigikaitsega seotud aspektidest ehk olulisemaks radarite temaatika. Hetkel seadusandlikud normidena väljendatud piirangud elektrituulikute paigutamise osas radarite kontekstis küll puuduvad, kuid tuulikute radaripildi segamine on olemasolevate tuuleparkide puhul problemaatiline. Planeeringulahenduses on fikseeritud põhimõtte, et lisaks seadusest (lennundusseadus §35) tulenevale nõudele kooskõlastada Kaitseministeeriumiga detailplaneeringud ja ehitusload, tuleb käesoleva teemaplaneeringu alusel toimuva tuulikuparkide edasisel planeerimisel ka üldplaneeringute ja üldplaneeringu teemaplaneeringute koostamisel kooskõlastada planeeringud Kaitseministeeriumiga.
- 29) Lennundus. Elektrituulikute ebasobiv paigutus lennuväljade suhtes on sarnaselt muude kõrgete rajatistega keelatud. Arvestades aga lennuohutuseks vajalike nõuetega ei tekita elektrituulikud lennundusele negatiivset mõju. Vastavalt lennundusseadusele (§ 35) tuleb tuulegeneraatorite ja tuuleparkide detailplaneeringud ning ehitusprojektid kooskõlastada Lennuameti, Kaitseministeeriumi ja Politsei- ja Piirivalveametiga.
- 30) Eksploatatsiooni riskid. Korrektsel monteerimisel, kvaliteetsete ning nõuetele vastavate seadmete kasutamisel ja eksploatatsioonil ei ole elektrituulikust lähtuv keskkonnarisk kuigi suur, kollabeerumise juhud on üliharvad. Lisaks on elementaarne, et tuulikuparkide arendajad ise on huvitatud oma seadmete pikaajaliselt tööst ja tagavad seadmete stabiilsuse, mis hoiab ära vibratsiooni ja resonantsid.
- 31) Tuuleelektrijaamade puhul on üheks ülioluliseks teemaks toodetava elektrienergia suunamine üldisesse elektrivõrku. Tuulikuparkide rajamisel tuleb projekteerida ja ehitada elektri ülekandeliinid, mis koguvad tuulikutes toodetava elektri vahealajaamadesse ning sealt juhivad elektri edasi järgmiste tarbijateni. Tuulikuparkide arendamine ja põhivõrgu arendamine on vastastikku üksteisega seotud, tuulikuparkide arendamiseks on vajalik piisava tugevusega ülekandesüsteem ning ülekandesüsteeme on mõistlik arendada juhul kui eksisteerib suur tarbimine või tootmine (näiteks tuulikupark). Ülekandeliinide rajamisel peab läbi trassivaliku ja tehnoloogiliste lahenduste tagama negatiivse keskkonnamõju tekke või minimaalse taseme kui täielik vältimine ei ole võimalik.

Planeeringu avaliku väljapanek toimus 4. juunist kuni 2. juulini 2012. a. Avaliku väljapaneku ajal esitati kirjalikult kokku kuus ettepanekut või vastuväidet. Maavanem nõustus AS Elering esitatud muudatusettepanekutega ja jõudis sõnastuse osas kokkuleppele Eesti Tuuleenergia Assotsiatsiooniga. Riigimetsa Majandamise Keskus (edaspidi lühendina RMK), MegaWind OÜ, Prooton AB OÜ ja OÜ Tammisaare Talumuuseum ettepanekute osas jäi maavanem eriarvamusele, planeeringu koostamise käigus kokkuleppeid viidatud ettepanekute osas ei saavutatud. Hinnangu maavanema seisukohale ja arvestamata jäetud ettepanekutele andis Siseministeerium järelevalve korras.

RMK tegi ettepaneku arvata arendusalade S11 ja S14 koosseisust välja RMK halduses olevad maaüksused, kuna RMK huvi ei saa olla metsamaa pindala vähenemine ja RMK-l puudub strateegilise otsustamise õigus riigile kuuluva metsamaa kasutusotstarbe oluliseks muutmiseks. Maavanem selgitas, et RMK halduses olevad katastriüksused on arendusalade koosseisu haaratud alade terviklikkuse ja loogiliste piiride tagamiseks. Teemaplaneeringuga ei toimu kohest maakasutuse muutmist. Tuulikute ja vajaliku infrastruktuuri paigutus selgub järgnevate

planeeringute käigus. Kui RMK seda ei soovi, siis RMK halduses olevatele maaüksustele elektrituulikuid ei kavandata. RMK halduses olevad katastriüksused on arendusalade S11 ja S14 kirjeldustes välja toodud kui piiravad kriteeriumid, millega tuleb järgnevate planeeringute koostamisel arvestada.

MegaWind OÜ tegi ettepaneku märkida Leisi valla Oitme külas asuv Kongi kinnistu teemaplaneeringus elektrituulikute arendusalana. Leisi Vallavolikogu oma 12.09.12 otsuses ei toeta Kongi kinnistule suurema arendusala määramist kui menetletavas detailplaneeringus ja tegi otsuse mitte toetada Kongi kinnistu lisamist teemaplaneeringusse täiendava arendusalana. Lähtuvalt sellest, et ruumiline planeerimine oma territooriumil on kohaliku omavalitsuse pädevuses, ei ole Kongi kinnistut arendusalade hulka määratud.

Prooton AB OÜ tegi ettepaneku märkida Kihelkonna valla Vedruka küla Simmu-Metsa ja Simmu-Mihkli maaüksused teemaplaneeringus elektrituulikute arendusalana. Kihelkonna Vallavolikogu oma 12.09.12 otsusega nr 9–1 otsustas mitte algatada Prooton AB OÜ poolt taotletud Vedruka küla Simmu-Mihkli ja Simmu-Metsa detailplaneeringut. Lähtuvalt sellest, et ruumiline planeerimine oma territooriumil on kohaliku omavalitsuse pädevuses, ei ole Simmu-Mihkli ja Simmu-Metsa kinnistuid arendusalade hulka määratud.

OÜ Tammisaare Talumuuseum tegi ettepaneku planeerida Muhu valla Ööviili maaüksus elektrituulikute arendusalaks. Maavanem ei rahuldanud ettepanekut, kuna lähtuvalt Kaitseministeeriumi seisukohast on 15 km raadiuses kaitseväge õhuseireradaritest, sh Muhu õhuseireradarist, olev territoorium määratletud elektrituulikutele tõenäoliselt ebasobivaks alaks. Maavanem on seisukohal, et antud juhul on riigikaitse ja Muhu õhuseireradari häireteta töö tagamine ülekaalukam avalik huvi kui tuuleenergeetika arendamine.

Regionaalminister andis oma 11.11.2013 kirjaga nr 13-2/25-1 planeeringule heakskiidu ja tegi ettepaneku selle kehtestamiseks.

Lähtuvalt eeltoodust, planeerimisseaduse § 24 lg 2, § 25 lg 2 ja 3, § 29² lg 7 p 2, otsustan:

1. Kehtestada Saare maakonnaplaneeringu tuuleenergeetika teemaplaneering.
2. Teavitada otsusest maakonnalehes ühe kuu jooksul käesoleva otsuse tegemise päevast alates.
3. Planeerimisseaduse § 29² lg 7 p 2 kohaselt jõustub teemaplaneeringu kehtestamise otsus järgmisel päeval pärast elektrituulikute arendusalade asukohtade kandmist valitud asukoha kehtestatud üldplaneeringutesse.
4. Planeeringu kehtestamise otsuse vaidlustamiseks on igal isikul õigus ühe kuu jooksul, arvates päevast, millal isik sai teada või pidi teada saada planeeringu kehtestamisest, pöörduda Tallinna Halduskohtusse, kui ta leiab, et see otsus on vastuolus seaduse või muu õigusaktiga või selle otsusega on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaido Kaasik

Maavanem

Saata:

Siseministeerium

Kõik omavalitsused

Agne Peetersoo 452 0518